

SPRAWOZDANIE Z MIĘDZYKONFERENCJI NAUKOWEJ *DZIECKO W HISTORII – MIĘDZY GODNOŚCIĄ A ZNIEWOLENIEM*, BIAŁYSTOK, 24–25 MAJA 2021 ROKU

W dniach 24–25 maja 2021 roku Katedra Historii i Teorii Wychowania Wydziału Nauk o Edukacji Uniwersytetu w Białymstoku zorganizowała Międzynarodową Konferencję Naukową *Dziecko w historii – między godnością a zniewoleniem*. Wydarzenie było połączone z jubileuszem 40-lecia działalności Katedry/Zakładu Historii Wychowania, które przypadało co prawda na rok 2020, jednak z uwagi na panującą pandemię koronawirusa wcześniejszy termin zaplanowany na 19–20 października został przełożony przez organizatorów.

Honorowy patronat nad konferencją objął Marszałek Województwa Podlaskiego, Jego Magnificencja Rektor Uniwersytetu w Białymstoku, Komitet Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk i Towarzystwo Historii Edukacji. Partnerem przedsięwzięcia był Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, dzięki wsparciu którego wydarzenie mogło zostać zrealizowane w formie hybrydowej. Ponadto inicjatywę wsparło Akademickie Koło Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży przy Uniwersytecie w Białymstoku i Parlament Studencki Uniwersytetu w Białymstoku. Wsparcie finansowe i zaangażowanie wymienionych instytucji podniosło rangę konferencji, umożliwiło jej realizację na wysokim poziomie merytorycznym i technicznym.

Z uwagi na istniejącą sytuację epidemiologiczną w kraju, konferencję zorganizowano w formule hybrydowej, część obrad odbywała się w auli im. Janusza Korczaka Wydziału Nauk o Edukacji Uniwersytetu w Białymstoku przy zachowaniu reżimu sanitarnego, jednocześnie prelegenci mogli prezentować swoje wystąpienia za pośrednictwem Microsoft Teams i YouTube'a. Obrady były transmitowane za pośrednictwem kanału YT, dzięki czemu wszyscy zainteresowani mogli wysłuchać wystąpień plenarnych i w sekcjach. Konferencja miała charakter międzynarodowy, dlatego zadbano także, aby referaty polskich prelegentów były tłumaczone w sposób symultaniczny na język angielski, zaś angielskie na język polski, co umożliwiło szerszy odbiór prezentowanej tematyki.

Łącznie w konferencji wzięło udział 150 osób, w tym 52 profesorów, doktorów i studentów reprezentujących zagraniczne ośrodki akademickie z dziewięciu państw:

Albanii (Uniwersytet Epoka, Uniwersytet Publiczny w Durrës), Anglii (Uniwersytet w Northampton), Białorusi (Барановичский государственный университет, Брестский государственный университет имени А. С. Пушкина), Bułgarii (Bułgarska Akademia Nauk, Wolny Uniwersytet w Warnie), Litwy (Uniwersytet Witolda Wielkiego), Rosji (Uniwersytet Państwowy w Sankt Petersburgu, Republikańska Akademia Administracji Publicznej i Zarządzania Komi), Węgier (Eötvös Loránd University), Włoch (Libera Università degli Studi Maria Ss. Assunta di Roma, Università degli Studi di Catania, Università Telematica „E-Campus”, Uniwersytet Loránda Eötvösa, Uniwersytet w Bergamo) oraz z polskich ośrodków akademickich: Akademia Ignatianum w Krakowie, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży, SWPS Uniwersytet Humanistyczno – Społeczny, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Zielonogórski, Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu.

Należy podkreślić, iż była to czwarta, cykliczna konferencja – *Dziecko w historii*, organizowana przez Katedrę Historii Wychowania. Pierwsza z nich odbyła się w 2012 roku pod hasłem *Dziecko w historii – studium korczakowskie*, a jej efektem jest książka wydana w 2013 *Dziecko w historii – wątek korczakowski* (red. E. Kryńska, A. Suplicka, U. Wróblewska). Kolejne sympozjum zorganizowane w 2016 roku związane było z jubileuszem 1050. rocznicy chrztu Polski. Pokłosiem tej debaty jest monografia z 2017 roku pt. *Dziecko w historii – w kręgu kultury chrześcijańskiej* (red. E. Kryńska, A. Suplicka, U. Wróblewska). Trzecia debata poświęcona dziecku w historii związana z upamiętnieniem 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości odbyła się w 2018 roku. Rozważania z tej debaty ukazały się w publikacji z 2020 roku w pozycji *Dziecko w historii – sytuacja dziecka w odrodzonym państwie polskim* (red. E. Kryńska, A. Suplicka, Ł. Kalisz).

Tym razem, akcentując wątek jubileuszowy, organizatorzy zaprosili do dalszej dysputy akademickiej poświęconej godności osobowej, osobowościowej i osobistej dziecka w sytuacji zniewolenia, utraty wolności, swobody – całkowitej zależności od innych. Głównym celem konferencji była próba odpowiedzi na pytania: Jakie były i są źródła praw człowieka? Czy godność jednostki była i jest nadal wartością? Jakie w przeszłości były i są współcześnie przyczyny zniewolenia jednostki? Dlaczego dochodzi do ograniczania wolności człowieka i tłamszenia jego godności? Odpowiedzi na sformułowane pytania są o tyle ważne, że godność człowieka w naszej kulturze stanowi fundament przyjmowanej powszechnie koncepcji człowieka.

W debacie wzięli udział eksperci różnych dyscyplin naukowych: filozofii i teologii, pedagogiki, historii, prawa i socjologii. Dzięki temu konferencja miała wymiar interdyscyplinarny, wieloaspektowy i międzynarodowy. Merytoryczny kształt konferencji wyznaczony został zgłoszonymi przez prelegentów problemami badawczymi, których prezentację zaplanowano w układzie chronologiczno-problemowym. Obecność tak znakomitego grona badaczy reprezentujących nauki humanistyczne i społeczne stanowiła o randze przedsięwzięcia.

Konferencję podzielono na dwie części. W ramach części pierwszej, która odbyła się pod hasłem *My i nasza historia... zapisana w pamięci*, zorganizowano studencką sesję plenarną oraz rozszerzone posiedzenie Zarządu Towarzystwa Historii Edukacji pod przewodnictwem dr hab. Katarzyny Dormus, prof. UP. Uroczystego otwarcia konferencji dokonała kierownik Katedry Historii i Teorii Wychowania prof. dr hab. Elwira J. Kryńska, która podczas powitania grona gości zgromadzonych w auli im. Janusza Korczaka oraz prelegentów biorących udział w formie zdalnej podziękowała za obecność oraz gotowość do podjęcia refleksji nad sytuacją dziecka w aspekcie historycznym, a także za honorowy patronat i wsparcie finansowe. Słowa powitania skierowała też do członków Rady Naukowej oraz Komitetu Naukowego Konferencji, dziękując za konstruktywne wsparcie merytoryczne i za niezwykle aktywny udział w pracach organizacyjnych konferencji.

Z okazji jubileuszu zaplanowano wstąpienia okolicznościowe, w trakcie których głos zabrali Dziekan Wydziału Nauk o Edukacji prof. dr hab. Mirosław Sobecki, Przewodnicząca Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska oraz Prezes Towarzystwa Historii Edukacji prof. dr hab. Katarzyna Dormus. Zostały także odczytane listy gratulacyjne wystosowane przez Marszałka Województwa Podlaskiego, dyrektora Muzeum Pamięci Sybiru prof. dr hab. Wojciecha Śleszyńskiego oraz zaproszonych gości. Gratulacje złożył burmistrz Supraśla dr Radosław Dobrowolski.

Nie zabrakło też fragmentu, części historycznej *Katedra Historii i Teorii Wychowania w retrospekcji* poświęconego na wspomnienia, prezentację osiągnięć i omówienia działalności naukowo-badawczej jubilatów. Tu głos zabrali kierownik Katedry Historii i Teorii Wychowania prof. dr hab. Elwira J. Kryńska oraz prof. dr hab. Andrzej Harbatski, którzy wspominali byłych pracowników, przypomnieli, że Zakład Historii Wychowania został utworzony dzięki staraniom dr. hab. Franciszka Januszka, prof. UwB, dnia 1 marca 1980 roku, zaś rangę Katedry uzyskano w 2013 roku – w uznaniu dokonań naukowo-badawczych historyków wychowania i awansu zawodowego, w tym uzyskania stopni naukowych: doktora, doktora habilitowanego i tytułu naukowego przez pracowników Zakładu Historii Wychowania.

Warto odnotować, że od 2002 roku Zakładem i Katedrą Historii Wychowania kieruje prof. dr hab. Elwira J. Kryńska, która podczas prezentacji Katedry Historii Wychowania stwierdziła, że *dzięki pasji poznawczej pracowników Katedry, ich krytycznej postawie wobec wątpliwych twierdzeń i teorii, a także stałemu konfrontowaniu spetryfikowanych faktów i poglądów z dotąd niewyzyskanymi*

materiałami źródłowymi – przyczyniają się do wzbogacenia wiedzy, z zachowaniem bezstronności i obiektywizmu naukowego, a nierzadko wypełniają lukę w dotychczasowych badaniach historyczno-oświatowych i społecznych. Kierownik Katedry podkreśliła, iż wymiernym efektem wielkiego zaangażowania w pracę naukową zespołu historyków wychowania są rozliczne inicjatywy badawcze posiadające wymiar interdyscyplinarny i wielowątkowy, prezentowane w licznych pracach zwartych i na łamach punktowanych czasopism krajowych i zagranicznych oraz ogólnopolskich i międzynarodowych konferencjach naukowych, w tym organizowanych przez Katedrę Historii Wychowania, łącznie z wystawami naukowo-dydaktycznymi. Wskazała, że cechami wyróżniającymi badania pracowników Katedry Historii Wychowania, w porównaniu z ogólnopolskimi badaniami historyczno-pedagogicznymi, jest: sprzyjające położenie geopolityczne, struktura etniczna, dostęp do wschodnich źródeł archiwalnych oraz luki badawcze w opracowaniach regionalnych. Kierownik Katedry przedstawiła skład osobowy Zakładu Historii Wychowania funkcjonującego w strukturze Katedry Historii i Teorii Wychowania: prof. dr hab. Elwira Kryńska, dr hab. Urszula Wróblewska, prof. UwB, dr Joanna Dąbrowska, dr Łukasz Kalisz i dr Agnieszka Suplicka.

Momentem do osobistych wspomnień było wystąpienie doktorantek profesor Kryńskiej – dr Agnieszki Suplickiej i prof. UwB Urszuli Wróblewskiej, obecnych pracowników katedry, które przypomniały o jubileuszu 40-lecia pracy naukowej profesor. Zwrócono uwagę między innymi na podejmowane wspólnie działania, atmosferę pracy naukowej i osiągnięcia naukowo-badawcze prof. dr hab. Elwiry J. Kryńskiej.

Część druga konferencji była zgodna z tytułem konferencji – *Dziecko w historii – między godnością a zniewoleniem*. W tematykę obrad I sesji plenarnej, której przewodniczyli prof. dr hab. Krystyna Wróbel-Lipowa, ks. prof. dr hab. Marian Nowak i prof. dr hab. Jerzy Nikitorowicz wprowadziła prof. dr hab. Elwira Kryńska wystąpieniem *Dziecko w historii – pojęcie godności i poszanowania praw dziecka*. Podczas obrad wystąpiło czterech prelegentów. Ks. prof. dr hab. Marian Nowak ukazał godność wychowanka, wychowawcy i pracy wychowawczej w pedagogice personalistycznej, dr hab. Stanisław Bożyk, prof. UwB, dokonał analizy genezy i ewolucji instytucji Rzecznika Praw Dziecka, ks. prof. dr hab. Edward Walewander omówił rolę dziecka w historii zbawienia a prof. dr hab. Jerzy Nikitorowicz przybliżył zagadnienie ideologii w procesie kształtowania się tożsamości dziecka. Tradycyjnie podczas pierwszego dnia konferencji rozszerzono formułę spotkania o występ artystyczny *Spotkanie przy fortepianie*, które przygotował doktorant Wydziału Prawa UwB mgr Marcin Kryński.

Następnego dnia odbyły się: druga i trzecia sesja plenarna oraz obrady w dziedzięciu sekcjach. Obradom drugiej sesji przewodniczyli ks. prof. dr hab. Edward Walewander, prof. dr hab. Piotr Niczyporuk i prof. dr hab. Adam Massalski. Wygłoszono sześć referatów. Na temat dziecka poczętego w starożytnym Rzymie referat wygłosił prof. dr hab. Piotr Niczyporuk, prof. dr hab. Stanisław Gałkowski odniósł się do kwestii antropologicznego uprawomocnienia praw dziecka natomiast

ks. prof. dr hab. Czesław Galek przyjrzał się trosce o zdrowie dzieci i młodzieży w II połowie XIX wieku w świetle polskiej literatury pamiętnikarskiej i beletrystycznej. Działalność opiekuńczo-wychowawcza ochronek na przełomie XIX i XX wieku była tematem wystąpienia dr. hab. Dariusza Szewczuka, prof. UMCS. Dr hab. Ewa Kula, Prof. UJK, przyjrzała się celom samokształcenia młodzieży gimnazjalnej w Królestwie Polskim we wspomnieniach ludzi nauki, z kolei prof. dr hab. Adam Massalski omówił zagadnienie związane z karami fizycznymi stosowanymi wobec uczniów w szkołach Królestwa Polskiego w XIX wieku.

Podczas trzeciej sesji plenarnej, anglojęzycznej, moderowanej przez prof. dr. hab. Rafała Piwowarskiego, dr Martę Kowalczyk-Walędziak i dr. James'a Underwood'a, wysłuchano pięciu wystąpień. Z uwagi na międzynarodowy charakter konferencji referaty zostały wygłoszone w języku angielskim i tłumaczone symultanicznie na język polski. Podczas obrad zebrani wysłuchali pięciu referatów. Prof. dr hab. Rafał Piwowarski wystąpił z tematem *O dobrą szkołę na wsi*, dr Toby Purser przedstawił charakterystykę dzieciństwa od X do XV wieku na podstawie źródeł angielskich, europejskich i skandynawskich, dr James Underwood z kolei ukazał różne interpretacje spuścizny Janusza Korczaka w szkołach, które czerpią inspirację z jego pracy, na podstawie badań w szkołach w Wielkiej Brytanii i Kanadzie. Dr Heliona Miço i dr Manjola Lumani Zaçellari omówiły bariery we wdrażaniu praw dziecka do edukacji włączającej na przykładzie Albanii, natomiast prof. Linas Jašinauskas i prof. Augustinas Dainys przedstawili kwestie dotyczące młodzieżowej propagandy i manipulacji symbolami komunistycznymi w prasie dziecięcej sowieckiej Litwy.

Po sesji plenarnej rozpoczęto obrady w dziewięciu sekcjach w języku polskim, angielskim, rosyjskim i włoskim. Sekcja II była anglojęzyczna, sekcja III rosyjskojęzyczna, sekcja IV włoskojęzyczna, pozostałe – polskojęzyczne. Sekcja I była transmitowana za pośrednictwem YouTube'a, zaś prelegenci sekcji II–IX łączyli się za pośrednictwem platformy Microsoft Teams.

W godzinach popołudniowych, gdy sekcje zakończyły swoje obrady, prof. dr hab. Elwira J. Kryńska podsumowała konferencję i żegnając gości, podziękowała wszystkim uczestnikom za udział w konferencji oraz wyraziła chęć kontynuowania podjętej inicjatywy i współpracy.

Konferencja oprócz wymiaru naukowego miała również wymiar popularyzatorski. Podczas przedsięwzięcia i w czasie przerw były transmitowane on-line filmy promujące województwo podlaskie oraz Uniwersytet w Białymstoku, będący największą uczelnią w regionie, a także Wydział Nauk o Edukacji, w ramach którego działa Katedra Historii i Teorii Wychowania. Warto dodać, że nagrania konferencji w języku polskim i języku angielskim są dostępne na stronie <https://dzieckowhistorii.uwb.edu.pl/>

AGNIESZKA SUPLIKA
ORCID: 000-002-7107-0327
Białystok